

II. NORMATIVA PROTOCOL·LÀRIA DEL PUBILLATGE

1. Protocol d'entrades i cercaviles formals

El protocol d'entrades i cercaviles formals es defineix com a guió a seguir en la presentació del pubillatge en els diferents actes locals, comarcals, intercomarcals i nacionals, així com en les cercaviles formals en les quals el pubillatge n'és el protagonista o hi actua com a autoritat.

1.1. Ordre d'entrada

1.1.1. L'ordre d'entrada habitual serà el següent:

- i. Títols de barri i associacions municipals
- ii. Títols universitaris
- iii. Títols locals (inclosos EMD)
- iv. Títols de les cases i casals catalans
- v. Títols comarcals
- vi. Títols intercomarcals
- vii. Títols andorrans
- viii. Títols nacionals
- ix. Pubillatge que s'acomiada

1.1.1.1. En un acte de proclamació, en cas que no s'acomiadi ningú, els últims a entrar sempre seran els títols nacionals.

1.1.1.2. En cas que el pubillatge candidat a la proclamació faci entrada, ho farà entre els títols nacionals i el pubillatge que s'acomiada.

1.1.1.3. En un acte local que no sigui una proclamació, el pubillatge del municipi amfitrió serà l'últim que farà entrada, immediatament després dels títols nacionals.

1.1.1.4. En un acte de proclamació comarcal o intercomarcal, els títols no candidats del municipi amfitrió seran els primers a fer entrada.

1.1.1.5. En un acte de proclamació nacional, els títols del municipi amfitrió –inclosos els candidats– seran els primers a fer entrada.

1.1.2. L'ordre d'entrada recomanat per als títols locals serà l'alfabètic i es basarà en les comarques on pertanyen els municipis (exemple: Alt Empordà, Anoia, Bages, Berguedà, etc.).

1.1.3. En el cas dels títols comarcals i intercomarcals s'aplicarà el mateix criteri que en el punt anterior referent als títols locals. S'exceptua el cas en què aquests títols fan

entrada a un acte que es realitza a la seva pròpia comarca o demarcació; en aquest cas, els títols afectats entraran els últims del seu grup, abans dels títols andorrans (exemple: si l'acte es fa al Maresme, els títols comarcals del maresme entraran els últims dels comarcals i intercomarcals).

- 1.1.4. El pubillatge no vigent no podrà fer entrada i, en el cas de fer entrada com a delegats de l'associació del pubillatge del seu municipi, en cap cas ho podran fer amb banda o faixa.

1.2. Disposició a l'hora de fer entrada

- 1.2.1. L'organització interna de cada grup a l'hora de fer entrada haurà de seguir la següent composició:

- i. Fadrinet i dameta (o figures equivalents)
- ii. Hereuet i pubilleta
- iii. Fadrí i dama (o figures equivalents)
- iv. Hereu i pubilla

- 1.2.1.1. Aquest serà l'ordre protocol·lari que se seguirà a l'hora de presentar els títols en un acte.

- 1.2.2. A l'entrada als recintes on se celebrin els actes oficials, així com a les cercaviles formals, la pubilla i la dama (o figures equivalents) aniran a la dreta de l'hereu i el fadrí (o figures equivalents), respectivament. Aquest ordre també s'aplicarà en el pubillatge infantil.

- 1.2.3. El pubillatge farà entrada en parelles. En casos de ser imparells, es podrà entrar en formació de tres.

- 1.2.4. Cal recordar que la pubilla és la figura principal de la tradició i, per tant, sempre tindrà prevalença: la pubilla sempre entrarà última, com a màxima autoritat.

1.3. Acompanyants a l'hora de fer entrada

- 1.3.1. El pubillatge local pot fer entrada als actes amb una autoritat o delegat del seu municipi, membres de la Junta del Foment de les Tradicions Catalanes o, en cas de no haver-n'hi, entraran sols. En cap cas poden fer entrada amb pubillatge no vigent que no siguin delegats de forma oficial.

- 1.3.1.1. En cas que els delegats siguin antics membres del pubillatge, se'ls anomenarà com a delegats i no se'ls citarà pels seus antics títols del pubillatge quan eren vigents.

- 1.3.2. El pubillatge de títol comarcal, intercomarcal, andorrà i nacional només podrà fer entrada acompanyats per autoritats del seu municipi, del municipi amfitrió, del consell comarcal o diputació, institucions nacionals o, si no n'hi ha, per membres de la Junta del Foment de les Tradicions Catalanes.
- 1.3.3. La pubilla i l'hereu de Catalunya hauran de fer entrada amb les autoritats del municipi amfitrió o el membre de la Junta del Foment de les Tradicions Catalanes de més rang que hi hagi presents a l'acte. En cas d'haver-hi autoritats del consell comarcal o la diputació del territori on se celebra l'acte o autoritats d'institucions nacionals, la pubilla i l'hereu de Catalunya hauran de fer entrada amb les autoritats de més rang.

1.4. Disposició a l'hora de seure

1.4.1. A l'hora de seure, el pubillatge seurà al cantó dret de la sala mirant l'escenari. Les autoritats i la resta de convidats seuran a l'esquerra mirant l'escenari. D'aquesta manera, la disposició a la sala, en cas d'haver-hi passadís divisor, mirant l'escenari, seria la següent:

A. A la dreta:

- a) El primer seient a la dreta del passadís, correspondrà a la pubilla de Catalunya, seguida de la resta de títols nacionals per ordre protocol·lari, andorrans, intercomarcals i comarcals, ocupant les primeres files de la dreta de la sala.
- b) En cas que el pubillatge que s'acomiada no estigui sobre de l'escenari, ocuparà la primera fila de la dreta mirant a l'escenari i la resta de títols els seguiran tal com s'especifica al punt immediatament anterior.

B. A l'esquerra:

- a) El primer seient a l'esquerra del passadís, correspondrà a la màxima autoritat (usualment l'alcalde), seguida del president de Foment de les Tradicions Catalanes, altres autoritats municipals i membres de la Junta del Foment de les Tradicions Catalanes, ocupant les primeres files de l'esquerra de la sala.
- b) En cas d'haver-hi més autoritats, la màxima autoritat seurà al primer seient de l'esquerra i així successivament fins a arribar a l'alcalde del municipi d'acollida i al president del Foment de les Tradicions Catalanes i la resta d'autoritats esmentades al punt immediatament anterior.

1.4.2. Els regidors i acompanyants no tindran l'obligació d'aixecar-se a l'entrada del pubillatge de les cases catalanes, de títol comarcal, intercomarcal, andorrà o nacional. En canvi, el pubillatge participant sí que s'aixecarà a l'entrada dels representants comarcals, intercomarcals i nacionals.

1.5. Cercaviles formals

1.5.1. S'entén per cercaviles formals aquelles on el pubillatge n'és el protagonista únic o bé hi actua com a autoritat.

1.5.1.1. En qualsevol d'aquests dos casos, el pubillatge ha de desfilat seguint el protocol establert per a entrades, mantenint l'ordre i essent conscient que la ciutadania assistent els ve a veure. En conseqüència, cal mantenir les formes protocol·làries i un comportament adequat com es correspon en representar els seus pobles, comarques o regions.

1.5.2. No es consideren cercavila aquells moments en els quals el pubillatge participa en visites guiades o acompanya altres formes de cultura popular en condició de membres del públic.

1.6. Altres consideracions

1.6.1. Durant el transcurs de les entrades d'un acte, les cercaviles i actes formals, el pubillatge no podrà: portar ulleres de sol –a excepció d'imperatiu mèdic–, fumar, beure –a excepció d'aigua a l'estiu–, menjar, fes ús del mòbil, treure's el vestit o part dels seus complements, ni aixecar-se i marxar d'un acte sense prèvia justificació i avís.

1.6.2. En qualsevol cas, l'organització de cada acte podrà decidir modificar o variar aquestes normes segons el seu propi protocol intern.

2. Protocol de vestuari

2.1. Vestuari

2.1.1. El vestuari dels membres del pubillatge de Catalunya ha de ser una vestimenta tradicional que representi el més acuradament possible la vestimenta històrica de Catalunya, concretament la del segle XVIII i principis del segle XIX i d'acord amb la conceptualització de finals del segle XIX i primera meitat del segle XX.

2.1.2. En el marc del concepte exposat en el punt anterior, el Foment de les Tradicions Catalanes accepta tres opcions de vestuari:

A. Vestuari tradicional del municipi.

És habitual que els municipis que participen de la tradició del pubillatge tinguin vestits locals que en són tradicionals i que s'emmarquen dins la indumentària folklòrica, tradicional i popular catalana. Aquests vestits solen ser els que empen els esbarts per als balls tradicionals locals o són els vestits tradicionals de "lluïment" per a certs actes relacionats amb les seves respectives festes majors.

Des de Foment de les Tradicions Catalanes, s'accepta aquest tipus de vestimenta per tal de posar de manifest la riquesa d'indumentàries del folklore català, la varietat de festes populars i vestimentes locals tradicionals de Catalunya i incloure-les dins la tradició del pubillatge. Així mateix, conjuntament amb les bandes i faixes, es posa més èmfasi en la diversitat de municipis que participen de la tradició i de joves que en formen part.

B. Vestuari amb fonament històric

En el cas de municipis que no tinguin cap vestuari tradicional del municipi establert, des del Foment de les Tradicions Catalanes es permet la utilització d'una vestimenta que adapti el seu estil al context socioeconòmic tradicional del poble, d'acord amb l'arrelament de certes tradicions i professions al municipi i als diferents estaments socials històrics que hi vivien.

Per a la utilització o confecció d'aquest tipus de vestits es recomana de forma vehement que hi hagi una base històrica demostrable i objectiva i que s'adapti a les versions de vestuari adaptades a la forma de ser del municipi. A tall d'exemple, resulta evident que en un poble amb un context històric vinculat a l'agricultura, els seus ciutadans empraven una roba diferent de la que podien utilitzar uns pastors d'alta muntanya o en una ciutat industrialitzada o en municipi costaner.

En cas d'emprar o confeccionar aquest tipus de vestimenta, des del Foment de les Tradicions Catalanes es vetllarà per assessorar en la creació d'aquests vestits, per tal que es mantingui la idiosincràsia i la coherència amb la resta de vestuari emprat pel pubillatge, així com per garantir el màxim rigor històric.

C. Vestuari tradicional català estandarditzat

És el vestuari que s'ha emprat en el pubillatge des dels seus inicis. Es tracta del vestuari tradicional de Catalunya segons les *Notes d'indumentària* de l'expert en els costums catalans Joan Amades. [Amades i Gelat, Joan. (1936). *Notes d'indumentària* (Serie B. Vol. XLII). Editorial Neotípia]

2.1.3. D'acord amb l'última opció de vestuari exposada en el punt anterior, emprada tradicionalment pel pubillatge i bastida a partir de les paraules de Joan Amades, es defineixen els següents dos vestits:

- A. Un vestit conformat per una gandalla al cap, mantellina a les espatlles, gipons, mitenes, faldilles, mitges blanques i espadnyes. Es contemplen les següents modificacions:
  - a) que en lloc de gandalla es dugui ret o mantellina al cap,
  - b) que les mitges siguin de color neutre d'acord amb el to de pell,
  - c) que es duguin enagos sota la faldilla,
  - d) que es duguin espadnyes amb taló o sabates de saló.
- B. Un vestit conformat per camisa blanca, corbatí o llaç, armilla, pantalons fins als genolls, mitges blanques i espadnyes. Es contemplen les següents modificacions:
  - a) que es dugui barretina a l'espatlla esquerra o posada com a barret,
  - b) que es duguin calçons blancs en lloc de mitges.

2.1.3.1. Es permetran modificacions a aquest vestuari estàndard sempre que es degui a raons històriques del municipi degudament justificades.

2.1.3.2. Així mateix, es permetran certes variacions en el vestuari respecte a elements decoratius (estampats a les faldilles i armilles) i el color del conjunt de la vestimenta, sempre apel·lant a mantenir la coherència amb la indumentària tradicional definida per Joan Amades.

2.1.4. En relació amb la indumentària presentada al punt anterior, s'ofereixen a continuació els detalls d'algunes peces dels vestits d'acord amb els apunts de Joan Amades de 1936.

- a) Gipons: de seda o vellut, de colors vermell o negre, amb mànigues llargues a l'hivern i curtes a l'estiu, ajustades i cordades amb botons al braç.
- b) Faldilles: amples, de brocat, domàs o seda llisa.
- c) Rets: es confeccionaven de punt de mitja, o de puntes de coixí, de colors vermell, blau-gris i negre. Era general que acabés amb una cinta de vellut o de seda i que es lligués damunt del cap amb una escaient llaçada. Acabaven amb una borla que els feia molt graciosos. També s'usava la gandalla o ret curt.
- d) Mantellines: blanques o negres de puntes o bé combinades de tafetà i tul amb brodat i puntes; la forma típica catalana de portar la mantellina és plana

damunt del cap sense pinta que alci i penjada tot descansant damunt les espatlles.

- e) Mitenes: de seda, de colors rosa-gris, gris-blau o negre. Cobreixen l'avantbraç fins a la mà o fins arran del començament del dit gros, subjectes prop del colze per una cinta de vellut, per tal d'estrènyer-la al braç o avantbraç.
- f) Mitges: blanques, de color grisenc clar o blavoses. En molts casos les mitges són brodades d'acord amb l'ornamentació i color del vestit.
- g) Calçons: eren curts fins a sota del genoll, els de treball eren de pana ratllada i de diversos colors, i per vestir eren de pana llisa.
- h) Pantalons: la tradició diu que els pantalons a Catalunya foren importats l'any 1806 i anaven dels turmells fins a la cintura.

2.2. Bandes i faixes

2.2.1. Independentment del vestit que s'empri, les bandes i faixes hauran de ser visibles en tot moment.

2.2.2. La banda haurà de penjar de l'espatlla dreta fins a la part esquerra de la cintura.

2.2.3. La faixa haurà de tenir un serrell que pengi pel costat esquerre de la cintura i per davant de la cama esquerra.

2.2.4. En el cas que una persona tingui més d'un títol vigent a la vegada i, per tant, haver de dur més d'una banda o faixa de forma simultània, l'ordre que hauran de seguir les bandes o faixes, de l'exterior cap a l'interior, serà el següent:

Nacional > intercomarcal/comarcal > local > barri/associació/universitat

2.2.4.1. Es podrà modificar l'ordre establert únicament el dia de comiat d'un dels títols (passant el títol a acomiadar com a primer a l'ordre) i en els actes del propi municipi d'on se sigui vigent. D'aquesta manera, per exemple, el dia del comiat local o d'un acte de festa major, la banda o faixa local aniria per sobre de la banda o faixa nacional o comarcal.

2.2.5. Des del Foment de les Tradicions Catalanes s'insta a tenir les bandes i faixes en un òptim estat i conservar-les de forma diligent, ja que representen el territori de la persona que la duu, el seu patrimoni i la seva gent i són un símbol de la tradició del pubillatge.

2.3. Complements

2.3.1. S'accepten tots aquells complements que tenen encaix estètic i coherència segons els escrits de Joan Amades. Així doncs, s'accepten capes, bosses de mà petites, bastons, sarrons, botes de pell, ventalls, pins a la solapa, agulles de pit i altres complements adaptats a les diferents tradicions segons el territori.

2.3.2. No s'admetran els següents complements:

- a) Gorres no tradicionals
- b) Ulleres de sol (a excepció de qüestions mèdiques)
- c) Peces de roba modernes i no cohesionades amb el vestit tradicional

2.4. Altres consideracions

2.4.1. En cas d'onades de calor o de fred declarades per Protecció Civil o temperatures extremes, Foment de les Tradicions Catalanes admet de forma tàcita i amb efectes immediats que es facin modificacions en el vestuari per tal de mitigar al màxim els efectes meteorològics, sigui incorporant peces de roba en cas de fred o reduint-ne en cas de calor.

2.4.1.1. En tot moment, però, s'haurà de buscar que els canvis fets comportin la menor afectació estètica tradicional a la vestimenta

2.4.2. En cas de temperatures elevades a l'estiu també es permetrà el consum d'aigua durant qualsevol acte.

2.4.3. En relació amb tot l'exposat en aquest protocol, Foment de les Tradicions Catalanes recomana que cada municipi adapti el seu vestuari a les tradicions pròpies del poble o comarca, sempre partint d'una base històrica demostrable i mantenint la idiosincràsia de la vestimenta d'acord amb les arrels del territori a representar i el context històric que ha de reflectir la vestimenta.

3. Protocol d'actes i festes populars

El protocol d'actes i festes populars defineix el guió que ha de seguir un acte formal de pubillatge o els diferents actes informals o populars on pot participar el pubillatge.

3.1. Guió de l'acte

3.1.1. Des del Foment de les Tradicions Catalanes es recomana la següent escaleta a l'hora d'organitzar un acte de proclamació de pubillatge:

- i. Benvinguda per part dels presentadors

- ii. Entrada del pubillatge
- iii. Discurs d'un títol comarcal i d'un títol nacional
- iv. Discurs del pubillatge que s'acomiada
- v. Lectura del veredicte de proclamació
- vi. Breus paraules del pubillatge proclamat
- vii. Cloenda per part de les autoritats
- viii. Himne nacional de Catalunya, *Els Segadors*

3.1.2. L'entrada del pubillatge seguirà el protocol d'entrades i cercaviles formals del Foment de les Tradicions Catalanes.

3.1.3. El pubillatge comarcal parlarà abans que el pubillatge nacional.

3.1.3.1. Des de Foment de les Tradicions Catalanes es recomana que els discursos comarcals, intercomarcals i nacionals siguin individuals –un únic representant per cada discurs–. En el cas excepcional de fer-se discursos conjunts, aquests s'hauran de cenyir a la durada recomanada per a cada discurs d'entre 3 i 5 minuts.

3.1.4. Els discursos del pubillatge que s'acomiada, el que es proclama i la lectura del veredicte que s'acomiada seguiran el següent ordre protocol·lari:

- i. Fadrinet (o equivalents)
- ii. Dameta (o equivalents)
- iii. Hereuet
- iv. Pubilleta
- v. Fadrí (o equivalents)
- vi. Dama (o equivalents)
- vii. Hereu
- viii. Pubilla

3.1.4.1. En qualsevol cas, no serà obligatori que els discursos es facin individualment i es permetrà que es facin de forma conjunta per part de tot el grup o en les agrupacions de títols que es considerin pertinents.

3.1.5. Els discursos de les autoritats aniran de la menor a la màxima autoritat. A tall d'exemple, el més usual seria el següent:

- i. President/a de l'associació de pubillatge local (si n'hi ha)
- ii. Membre del Foment de les Tradicions Catalanes
- iii. Alcalde/essa

3.1.5.1. Si hi ha alguna autoritat superior a l'alcalde/ssa, parlarà a posteriori.

- 3.1.6. Totes les persones que se citin, tant a les entrades com a les que es demana que pugin a l'escenari a parlar, se'ls ha d'anomenar pel nom i pels dos cognoms.

3.2. Recomanacions per a l'acte

- 3.2.1. Es recomana que els discursos durin entre 3 i 5 minuts. Aquest temps és l'adequat per evitar perdre l'atenció del públic que l'escolta i que assisteix a l'acte.
- 3.2.2. Es recomana que el contingut dels discursos del pubillatge vigent no se centri només en la vivència emocional que ha aportat el pubillatge, sinó que també incloguin un contingut ric i cultural, fins i tot reivindicatiu, que aculli la gent que pot assistir a l'acte i no és del pubillatge, i fer-los mantenir l'atenció i els porti a la reflexió.
- 3.2.2.1. La part més personal i emocional dels discursos es recomana que es realitzi en un acte informal, que es dugui a terme abans o després de l'acte formal i per separat d'aquest, en un ambient més íntim i exclusiu per al pubillatge, i on també es pugui fer la part més irreverent.
- 3.2.3. Es recomana que la retirada de bandes i faixes es faci en un acte informal que es dugui a terme abans o després de l'acte formal i per separat d'aquest, en un ambient més íntim i exclusiu per al pubillatge.
- 3.2.4. Es recomana que, en la mesura del possible, els actes formals siguin en espais oberts, que permetin l'assistència del públic. Evidentment, això anirà condicionat per les condicions meteorològiques i els espais disponibles en el municipi de comiat.
- 3.2.5. Es recomana que, en la mesura del possible, en el marc de la celebració de l'acte es realitzin mostres de cultura popular del municipi, així com es projectin vídeos i continguts relacionats amb la cultura i tradicions del poble.
- 3.2.6. Abans de l'acte, es recomana de forma vehement dur a terme visites culturals al municipi on es realitza la proclamació, així com la participació en festes populars.

3.3. Festes populars i activitats socials

- 3.3.1. Des del Foment de les Tradicions Catalanes es recomana fer participar el pubillatge en les festes populars del municipi de forma activa: ballades de sardanes, cercaviles de gegants, correfocs, pinyes de castells, etc.
- 3.3.1.1. En el cas de participar en un correfoc, es recomana al pubillatge cobrir-se amb roba ignífuga.
- 3.3.1.2. En el cas de festes d'aigua, es recomana canviar-se la part superior del vestit en cas que aquesta sigui de vellut.

- 3.3.2. De la mateixa manera, es recomana al pubillatge participar en activitats socials del municipi, d'acord amb la defensa que es fa de la cultura com a element de cohesió social.
- 3.3.3. En cas que el pubillatge participi en una festa popular o activitat social del municipi, cal ser sempre respectuós amb la festa o activitat on es participa i seguir les indicacions dels organitzadors, essent conscients que el pubillatge hi és com a convidat i, malgrat ser-hi de forma activa, no n'és el protagonista.
- 3.3.4. Si s'escau, el vestuari del pubillatge es pot adaptar quan es participa en festes populars o activitats socials, però s'aconsella dur sempre la banda i la faixa.